

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Տարեկան գին 120 դր. 6 Արծաթ.
Մեքենայի 4 Էջամետայ 65.
Մեկ ծանուցումը առկին 2 դրուր և
Ստորագրութիւնները կանխիկ են:
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին
և 15 ին կը սկսին:

Դուրս երջայիք լրագրութեան մասին
ծախքը առնողին վրայ է:
Լրագրութեան վերաբերեալ ճամակ կամ ք
եւ իցի գրութիւն Խմբագրին պիտի
ուղղուի. եւ ամեն ճամբում ծախ
քը կը կտրուի վրայ է:

ԿՈՍՏԱՆՆՈՒՊՈԼԻՍ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
ԳՐԻՍԱՅԻՆ ԷՆՈՒԱԳՐԱԿԱՆ

ԼՈՐԵՐԸ

Մարտիկա 5 հոկտ.

Յորեն, երեսի վրայ և խիտ քիչ գործւոյն
Մետաքս եւ խողովակ կը բռնուին: — Փոխանա-
կութիւն 23, 07/2: — Յետմտերը կը բարձ-
րանան 72 73: — Բոնոսիտ 94:

Լոնտրա 7 հոկտ.

Յորեն իջնալը կը շարունակէ. Գանուր
37-59: — Եղիպտացորեն կալացի 51: — Խա-
րայիկ 29 50: — Գարի 24: — Մետաքս թու:
— Բոնոսիտ անգլ. 957/3: — Օսմանեան 57
3/8: — Փոխանութիւն 683/4: — Եւրո 67 1/2:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հարթութեւ քաղաքական դեպքերուն
մէջ ամենէն կարեւորն և հետեւաբար մը-
տադրութեան արժանին է Հոռոմի խնդ-
րոյն վրայ դադարեցան Մոնթէթէօն լրագ-
րին մէջ հրատարակուած պաշտօնական զը-
րութիւնները:

Ընդ մէջ առաջին և ամենէն նշա-
նաւորն է Կարթէնոն կայսեր մէկ նամակը
ներքայ տարւոյ մայիս 20 թուականովը
իւր արտաքին դործոց պաշտօնէին դրած,
որուն մէջ Պապին Իտալիոյ հետ հաշտե-
ցնելու համար ըրած ջանքերուն ապար-
դիւն մնալը ծանուցանելով կիսաքննէ թէ
Հոռոմի խնդրին անարտաճառ պէտք է լուծ-
ուի:

«Ամեն ջանք ըրի, կրտէ, Պապը հա-
մոզելու որ Իտալիոյ անկախութեան նե-
ցուի և պաշտօնական լրագ և ոչ ոստի-
րայ ջանքս խորապէս ամեն կերպ ընդ-
գիծուած թուանքէն: Մէկ կողմանէ Իտա-
լիա անդրդուելն է իր իրաւունքը ձեռք
բերելու դիտաւորութեան վրայ, միւս
կողմանէ Պապին խորհրդականները ժու-
ղովորոց օրինաւոր իրաւանց պահանջմա-
նը անհնաժեշտ անդրադարձեալ Իտա-
լիոյ մէկ մասը անդրադարձեալ և յաւի-
տենական հարստահարութեան կը դատա-
պարտեն:»

Եւս յայտնի հայաւանութեան առ-
ջն կայսրը չյուսահատեցաւ: Համա-
ռուած ըլլալով որ Պապին այս ընդգիծա-
լիւնը կրծքը փոխելի մէջ կը նդէ, և
Հոռոմի թաղաւորէն աւելի հայրապետին
փառասկայ է, փան զի հաւատոյ հերձ-
ուած կրտէ յարուցանել, դարձեալ ամեն
ջանք ըրաւ Պապը Իտալիոյ հետ հաշտե-
ցնելու, յուսալով միշտ թէ Պապը վեր-
ջապէս կը հասկնայ անկախ ազգ մը ըլ-
լալու փափաքող ժողովուրդին մը խոր
հուրդին փոխութիւնը: Պապը կը հա-
ւատայ թէ Իտալիոյ շահը կը պահանջէ
Հոռոմի աթոռին հետ հաշտ ըլլալ: «Բայց
կրտէ, Հոռոմի աթոռին շահն ալ՝ եթէ
ոչ աւելի՝ դոնէ նոյնչափ կը պահանջէ Ի-
տալիոյ հետ հաշտ ըլլալ: Փան զի թէ որ
Հոռոմի աթոռը մէկ կողմանէ իրեն նա-
խանադող պաշտպան ունի ամեն ջանք
անդ կաթմոյնները, միւս կողմանէ Եւ-
րոպայի բոլոր ազատասերներն իրեն դեմ
են: Բարաբարանութեան մէջ Պապը
հին դրութեան նախապաշարութեան

երեսիկանը կը համարուի, և Իտալիոյ
աչքին ալ՝ իր անկախութեան թշնամին և
իր հակառակորդաց ամենէն անձնուէր
կողմանիցը: Ուստի և ինչպէս իշխանու-
թիւններուն ամենէն ջերմեանը համա-
խոհներովը շրջապատեալ է, որով այն
իշխանութիւնները տապալող ժողովուրդ
համակրութիւնը ձեռք բերել անհար-
կըլայ իրեն:»

Եւս ամեն երեւոյթներուն հակառակ
կայսրը դարձեալ յուսալով որ ճշմարտու-
թիւնը փոքրագուէն կրնայ յաղթել այս ընդ-
գիծութիւններուն, և իրաւանց ու ողջի-
տութեան դեմ գործուած միտքերուն մէջ
Իտալիոյ կը փոխուի թէ ինչպէս իր
վրայ կրնայ հաստատուիլ փափաքելի հա-
տուցիւնը: Եւս նպատակին համեմա-
լայինքն «Պապին անկախութիւնը ազա-
հովելու համար պէտք է որ իր երկիրնե-
րը Իտալիոյ միւս մասերէն բաժնող խո-
րոցը վերնայ: պէտք է որ Պապին իր քա-
ղաքին մէջ տէր ըլլայ, բայց տէր ըլլալու
համար պէտք է որ իր իշխանութիւնը ա-
զատագու ընդունուի իր հպատակներէն:»

Այլ կողմէն, «Հարի է, կրտէ կայս-
րը, որ Հոռոմի խնդրը վերջնական կեր-
պով լուծուի, փան զի միշտ Իտալիոյ
մէջ չէ որ միտքերը կը խառնէ:»

Եւս է ահա կայսեր նամակին համա-
ռու խմբագր:

Այլեւ ետեւ կուգայ Պապիոյ արտա-
քին դործոց պաշտօնեայ Պ. Թուլիէին
մէկ նամակը որ Հոռոմի դադարեցան դե-
պան Լապլէթ մարքիզին դրած է մայիս
30 թուով:

Եւս նամակով պատուէր կը տրուի
Լապլէթ մարքիզին որ ըսէ Մոնթէթէօն
կարգիւնային: «Եթէ Պապիոյ կառավա-
րութեան ջանքերն անօրուա են Պապը ի-
րաւախոհութեան համոզելու, կայսրը վեր-
ջապէս դուրս պիտի ելնէ այս կացութեան
մէջէն, որ որոշեալ պայմանաւորման մը ա-
ւելի երկարելով՝ կրնայ իր քաղաքակա-
նութիւնը թիւրեւ և մոքերն աւելի մեծ
զիջութեան մը մէջ ձգելու ծառայել:»

Եւս յայտարարութեան Լապլէթ
մարքիզին յունիս 24 թուով պատասխան
մը կը դրէ, որուն խմբագր. այս է: «Ա-
յլեւ քիչ անդ առաջ Պապիոյ առաջար-
կութիւնները ըրաւ և բացարձակապէս մեր-
ժուեցան: Պապին կառավարութիւնն իր
անխնայ հոգածութեամբ աւելի պարզ և
որոշ առաջարկութիւններ կրնէ Ս. Եւ-
թուին: Եւս առաջարկութիւններն ալ
հազարդեցի, և յաւով պիտի պարտաւոր-
ուած եմ խմբագրելու թէ առջիններուն
բաղդը ունեցան:»

Բայց է որ կայսրը չկրնար Հոռոմի
ընդգիծութեանը յաղթել, այս կացու-
թեան մէջէն ելնելու ճարտ պիտի նայի:
Պապիոյ լրագիրներն ամեն մէկը ի-
րենց քննող համեմատ այլ և այլ մոքով
կը մեկնեն այս պաշտօնական գրութեան հը-
րատարակութեան նպատակը: բայց կէտ
մը կայ որուն վրայ ամենն ալ համահայն
են: այսինքն թէ Հոռոմի խնդրին ինչ և
ինչ կերպով լուծուի մօտ է:

Օտար լրագիրներուն մէջ անգղե-
ական Մոնթէթէօն-Թուլիէ լրագիրը որ Լոն-
տրէրէրէրի բերանը համարուած է՝

հետեւեալ մեկնութիւնը կուտայ:

«Մոնթէթէօնին մէջ տպուած պաշ-
տօնական գրութիւններուն հրատարակու-
մը ուրիշ միտք չկրնար ունենալ՝ բայց
միայն հրատարակութիւնը Հոռոմի պարա-
ուելուն պատրաստել: Պ. Թուլիէ զը-
րեց թէ Հոռոմ Իտալիոյ մայրաքաղաք
չկրնար ըլլալ Պապիոյ համութեամբ: Սակայն
Ալեքսանդրիոյ դաշնագրու-
թիւնն ալ առանց Պապիոյ համութեա-
նը ոչնչացաւ: Կարծիք թաղաւորու-
թիւնն ալ առանց Պապիոյ համութեա-
նը Իտալիոյ թաղաւորութեան հետ խառ-
նուեցաւ:»

Եւսին, ըսել կուգէ միշտ լրագ-
րը, Հոռոմ ալ առանց Պապիոյ հա-
մութեանը կրնայ Իտալիոյ մայրաքաղաք
ըլլալ՝ երբոր քաղաքական զորքերը գուր-
տեն են:

Թայմը լրագիրն ալ կրտէ թէ Մո-
նթէթէօնին հրատարակած պաշտօնական
գրութիւններէն կը հասկցուի որ Հոռո-
մի խնդրին վրայ կայսեր ընկելը որոշումը
չկրնար ուշանալ: Եւս գրութիւնները կը
ցուցնեն աշխարհի թէ կայսրը քահանա-
յապետական դաշը տալատելու համար ա-
մեն միջոցներն ապագայ և, այսուհետեւ
Պապիոյ կրնայ իր ձեռքը քաշել Հոռո-
մէն:

Այլ կողմէն լրագիրը կը ծանուցանեն թէ
Հոռոմի խնդրին լուծմանը համար Պապ-
իոյ կառավարութիւնն հետեւեալ որո-
շումը ըրէր է, որ անպաշտ իր դործ պի-
տի դրուի եղեր:

Հոռոմի դադարեցան դորքերը 2 իմթա-
Մէքիա պիտի քաշուին ու հոն պիտի
նստին մինչև որ Պապը Իտալիոյ հետ իրա-
ւախոհ ըլլայ, կամ Իտալիոյ թաղաւորու-
թիւնն իր կառավարութիւնը ամուր կեր-
պով կառմակերպէ:

Իտալիոյ Ալեքսանդրիոյ թա-
ղաւորին Բիա անուն դատար Բորթու-
կալի թաղաւորին հետ ամենամոթեան
արարողութիւնը սեպտ. 15/27ին կատար-
ուեցաւ Թուլիէի արքունեաց մատու-
ոյն մէջ, ի ներկայութեան թաղաւորա-
կան գերապատման և Բիա օրիորդ Բոր-
թուկալի թաղաւորի եղաւ: Գիշերը մեծ
կոռուէր եղաւ արքունի պարտը: Հետե-
ւեալ օրը Բիա թաղաւորին հանդիսիւ Շէ-
նոֆա գնաց, ուր ժողովուրդը կարգէ դուրս
փառաւորութեանը ընդունելութիւն ը-
րաւ Ալեքսանդրիոյ Թաղաւորին
և իր նորապատկ. դատար: Սեպտ. 17
ին Բիա թաղաւորին Բորթուկալի թա-
ղաւորին զրկած շողջարժ Ֆրադանթը
նստելով ուղղակի Լիպսոն գնաց:

Կրտէ օրը Կարթէնոն իշխանն ալ Բը-
րէ նախարար շողջեալով Մարիլիա դը-
նաց:

Թուլիէին հետադրով լուր կուտան
թէ Ալեքսանդրիոյ Թաղաւորը իր
Բիա դատար ամենամոթեան ամթիւը
ներառութեան հրապարակ մը հրատարա-
կեր է Պարիպալի և իր ընկերներուն
համար:

Եւս գործն անհամար գոհութեան
առիթ եղեր է Իտալիոյ մէջ, և տեղանի

տեսնուած յուզմունքն ու դրդուելի-
նը բոլորովին հարգարար է:

Հոռոմի քաղաքական դեպքին Լապ-
լէթ մարքիզը սեպտ. 16/28ին Հոռոմէն
մեկնելով հետեւեալ օրը Մարիլիա հա-
սաւ և անկէց ուղղակի Պարիզ գնաց:

Արտուի թէ Պապին կողմէն կարեւոր
առաջարկութիւններ կը տանի Կարթէնոն
կայսեր:

Լոնտրայի Հայտ Բարք ըսուած ծա-
ռաստանին մէջ սեպտ. 17/29ին մեծ ժո-
ղով մը եղաւ ի նպատակ Պարիպալիի:
Բանն հազար մարդ ներկայ էին այս ժո-
ղովին: Ժողովականաց մէջ հինգ հարի-
րի չափ Իրանտայի գանուելով, ասոնք
Հոռոմի Պապին նպատաւոր աղաղակնե-
րով ժողովը շփոթեցին, և ասկէց խոռ-
վութիւն ծագեցաւ: Ժողովականը այս
մարդիկը փնտել ուղեցին, Իրանտայի
դուրս ելնել չուզելով, կարիպալտանք
բռնութիւն բանեցուցին: Ասիւր մեծ-
ցաւ, երկու կողմանէ քարեր նետուեցան
իրարու և շատ մարդիկ վերաւորուեցան:
Այլ կողմէն բաղման թաղականութեան
գործակալներ հասնելով և հեղեղանան
անձրեւ մը վերջ տուին խռովութեան, և
ժողովն ալ ուրիշ օրուան մնաց:

Եւս կուլին մէջ Իրանտայի մը դա-
նակ քաշեց Պարիպալիի ջատագովու-
թիւն ընող առնետարանի մը, բայց չկը-
ցաւ զարնել:

Մէքիայէն եկած վերջին լուրերը
3500 դադարեցան նոր դօրաց Ալեքս-
անդրիա համիլը կը ծանուցանեն:

Մէքիայից մեծ պատրաստութիւն
կը տեսնեն քաղաքական դօրաց գէմ դնե-
լու համար, և 12-15000 դօրաց բանակ մը
պատրաստած են:

Եւրոպայի Միացեալ-Միացեալ
հարաւային դաւաճաններուն հիւսիսականաց
հետ պատերազմը կը շարունակէ անորոշ
կերպով: Հարաւայինները պատերազմը
հիւսիսականաց երկիրներուն մէջ փոխադ-
րելու յանդուգն խորհուրդին ձեռք գալ-
նելով՝ առջեւ բերանը յաջողեցան: Եւս
կրնալ յարձակումներով քանի մը պա-
տերազմներու մէջ յաղթող եղան և մին-
չև հիւսիսականաց Ուաշինկթըն մայրա-
քաղաքին առջև հասան: Բայց հոն բազ-
մը նորէն իրենց գէմ դառնալով՝ սեպտ.
17ին Հաւիթթաւու քաղաքին քով մեծ
պատերազմ մը կորսնցուցին, և ստիպուե-
ցան Բօթօմանը դեպէն անդին անցնելու:
Սակայն ասով հարաւայինոց ուժը կտու-
րած չէ: նորէն երկու կողմանէ ահա-
գին պատրաստութիւններ կըլլան իրարու
հետ դարձուելու:

Կիւս Բօթթէն դրուած նամակներու
պատմածին նայելով, վերջիվերջ պատե-
րազմը հիւսիսականաց ալ շատ սուղ նըս-
տեր է: 8-10 հազար մարդ կորսնցուցի-
ր են, մէկ զօրապետին սպաննուել է և
ուրիշ զօրապետ ալ վերաւորուել են: Իսկ
հարաւայինոց կորուստը 15 հազարի կը հա-
ցնեն:

4. 901 111 913.11 1 1115.